

C. Kohoutek V. Petrželka

Strana 1/Side 1

Ctirad Kohoutek
KONCERT PRO HOUSLE
A ORCHESTR
CONCERTO FOR VIOLIN
AND ORCHESTRA

I. Allegro furioso, poco pomposo

6:48

II. Lento con dolore

7:55

III. Allegro con brio

5:36

Václav Snítal (housle/violin)

Strana 2/Side 2

Vilém Petrželka
KONCERT PRO HOUSLE
S PRŮVODEM VELKÉHO ORCHESTRU
op. 40. (jednověť)

CONCERTO FOR VIOLIN

AND LARGE ORCHESTRA,

Op. 40 (one movement)

Allegro energico — Andante sostenuto — Vivo 19:06

Miroslav Vilímec (housle/violin)

Česká filharmonie, řídí Otakar Trhlík
Czech Philharmonic Orchestra under Otakar Trhlík
Hudební režie/Music Director: Jaroslav Smolka
Zvuková režie/Sound Engineer: Jaroslav Vašíček
Nahráno 15.—19. února 1986 v Dvořákově síni
pražského Domu umělců

Recorded at the Dvořák Hall of the House of Artists in Prague, from 15 to 19 February 1986

Dvě skladby na naší desce spojuje nejen žánr instrumentálního koncertu a moderně chápaná houslová virtuozita, ale i moravský původ obou autorů. Moderní česká muzikologie se sice vzdala používání označení „moravská hudba“ jako souhrnného vědeckého termínu, nepopírá však existenci dílčích, specificky moravských složek hudebního projevu, především rytmiky a melodiky, které mají své kořeny v charakteristických rysech regionální hudební tvořivosti písně. Zde se inspirovali ovšem i skladatelé čeští (Novák, Slavický, Hába, Hurník a mnoho dalších), ale nejdůležitější je do své hudební řeči přetavil Leoš Janáček. Na něj pak navázala generace jeho žáků, z nichž nejvýznamnějšími byli Jaroslav Kvapil a VILÉM PETRŽELKA (1889—1967).

Posledně jmenovaný studoval však i u Vítězslava Nováka a zařadil se do proudu české hudební moderny. Přesto je moravský živel v jeho hudbě dobře slyšitelný, i když je transformován do vyšší umělecké roviny a narazíme na něj i v *Koncertu pro housle op. 40*, který je reprezentativním dílem jeho instrumentální tvorby. Vznikl v roce 1943, v době největší umělecké zralosti autora. Celá skladba plyne v jednom nepřerušném proudě, ale je zvrátně výraznými agogickými i výrazovými proměnami. Sólový part je technicky vypjatý, ale je zabudován hluboko do struktury partitury, takže působí spíše jako jeden z jejích hlasů, než jako protagonista orchestru.

CTIRAD KOHOUTEK (nar. 1929) je představitelem již další skladatelské generace. Hudební vzdělání získal u Jaroslava Kvapila, ale k podstatě Janáčkovy tvůrčího fenoménu se dopracoval mnohem blíže, než jeho učitel. Pomohla mu k tomu i hudebně vědecká erudice, s níž konfrontoval svou zdravou hudební invenci. *Koncert pro housle op. 15* vznikl v roce 1958, v době, kdy autor spěl cílevědomě k vlastnímu uměleckému stanovisku,

kteří potom teoreticky formuloval v práci Projektová hudební kompozice a prakticky uplatnil v celé řadě závažných skladeb. Na klasickém třívětém půdorysu vyzkoušel aktuálnost hindemithovské konstruktivistické metody, dal se inspirovat některými momenty bartókovskými a ve finální větě využil působivě i moravské folklorní prvky.

Not only the genre of instrumental concerto and modern way of regarding the violin virtuosity, but also the Moravian origin of both authors are the common phenomena of the compositions on this record. Though the modern Czech musicology ceased to use the denomination "Moravian music" as a general scientific term, it does not however deny existence of partial, specifically Moravian components of music expression, above all its rhythm and melody that have their roots in characteristic features of the regional folk art of songs. The Czech composers (Novák, Slavický, Hába, Hurník and many others) drew their inspiration from here. The most consequent representative of this music language however is Leoš Janáček, followed then by the generation of his pupils; the most renowned were Jaroslav Kvapil and Vilém Petrželka (1889—1967).

VILÉM PETRŽELKA was a pupil of Vítězslav Novák and became advocate of the Czech music modernism. Nevertheless in his music we can hear very well the Moravian element, even if transformed into a higher artistic level. We can find it also in the *violin concerto op. 40* that is a representative composition of his instrumental works. It originated in 1943, at the time of the greatest artistic maturity of the composer. The whole composition is an uninterrupted stream, being however wrinkled by striking expressive and agogic transformations. Solo part is technically sophisticated but as it is placed deep in the structure of

the score, it acts rather as one of its voices than as a protagonist of the orchestra.

CTIRAD KOHOUTEK (born 1929) represents already another generation of composers. He studied in the class of Jaroslav Kvapil, but he attained a much closer attitude to Janáček's creative phenomenon than his teacher. It was also due to his erudition as a musicologist in combination with his sound music invention. The *violin concerto op. 15* originated in 1958, when the composer tended quite tenaciously of purpose toward his own artistic standpoint that he later formulated theoretically in his work Projective music composition and applied practically in a number of his momentous works. On the classical three-movements-basic he used the topicality of Hindemith's constructional method, he was inspired by some elements of Bartók's music and in the final movement he also took advantage of the Moravian folklore elements in a very expressive way.

Es sind nicht nur das gemeinsame Genre des Instrumentalkonzertes und die modern aufgefaßte geigerische Virtuosität, die die beiden auf der vorliegenden Schallplatte eingespielten Kompositionen verbinden, es ist auch die mährische Herkunft ihrer Autoren. Die moderne tschechische Musikologie hat zwar darauf verzichtet, die Bezeichnung „mährische Musik“ als wissenschaftlichen Sammelbegriff zu benutzen, sie bestreitet jedoch keineswegs die Existenz partieller, spezifisch mährischer Elemente der musikalischen Aussage — besonders der Rhythmik und Melodik — die in den charakteristischen Zügen der regionalen Liedkreation ihre Wurzeln haben. Auch viele tschechische Komponisten fanden in Mähren ihre Inspiration (V. Novák, K. Slavický, A. Hába, I. Hurník und viele andere), doch war es Leoš Janáček, der die mährischen Elemente am konsequentesten in seine eigene musikalische Sprache umzuschmelzen wußte. An ihn knüpfte die Generation seiner Schüler an, unter welchen Jaroslav Kvapil und Vilém Petrželka die bedeutendsten sind.

VILÉM PETRŽELKA (1889—1967) studierte jedoch auch bei Vítězslav Novák und stieg in den Strom der tschechischen musikalischen Moderne ein. Trotzdem ist das mährische Klangelement — wenngleich in eine höhere künstlerische Ebene umgestaltet — aus seiner Musik klar herauszuhören. Vernehmbar ist es auch in seinem *Violinkonzert Op. 40*, einem repräsentativen Werk seines instrumentalen Schaffens. Es entstand im Jahre 1943, zur Zeit der größten künstlerischen Reife des Autors. Die ganze Komposition fließt in einem ununterbrochenen Strom dahin, ist jedoch durch markante expressive und agogische Verwandlungen differenziert. Der Solopart ist technisch anspruchsvoll, aber tief in die Struktur der Partitur eingebaut, so daß er eher wie eine ihrer Stimmen wirkt, als wie ein Protagonist des Orchesters.

CTIRAD KOHOUTEK (geb. 1929) gehört bereits der nächsten Komponistengeneration an. Seine musikalische Ausbildung erwarb er sich bei Jaroslav Kvapil, doch vermochte er sich viel näher als sein Lehrer zum Fundament des Janáčekschen schöpferischen Phänomens heranzuarbeiten. Eine Hilfe war ihm dabei seine musikwissenschaftliche Erudition, mit der er seine gesunde musikalische Invention konfrontierte. Das *Violinkonzert Op. 15* entstand im Jahre 1958, zu einer Zeit, da sich der Autor zielbewußt einem eigenen künstlerischen Standpunkt näherte. Diesen formulierte er dann theoretisch in seiner Abhandlung „Musikalische Projektkomposition“ und wendete ihn auch praktisch in einer ganzen Reihe bedeutender Tonstücke an. Auf der klassischen dreisätzigen Basis probierte er die Aktualität der Hindemithschen konstruktivistischen Methode aus, ließ sich auch von einigen Bartókschen Momenten inspirieren und verstand es im Finalsatz auch Elemente der mährischen Folklore wirkungsvoll auszunützen.

Ce n'est pas seulement le genre du concerto instrumental et la conception moderne de la virtuosité violoniste que les deux œuvres gravées dans ce disque ont en commun. C'est aussi l'origine mo-

 panton
STEREO 81 0672—1011
ZA

 Hudba
přítomnosti

rave de leurs auteurs. Il est vrai que la musicologie moderne tchèque a renoncé à employer la désignation «musique morave» en tant que titre scientifique intégral, mais d'autre côté elle ne conteste guère l'existence des éléments musicaux spécifiquement moraves, surtout en ce qui concerne l'aspect mélodique et rythmique, dont il faut chercher les racines dans les traits caractéristiques des airs populaires régionaux. Il y avait nombre de compositeurs tchèques qui trouvaient en Moravie leur inspiration (V. Novák, K. Slavický, A. Hába, I. Hurník et beaucoup d'autres), mais c'était Leoš Janáček qui a su refondre systématiquement ces éléments dans son propre langage musical. La génération de ses élèves, dont les plus prononcés Jaroslav Kvapil et Vilém Petrželka, poursuivaient cette ligne.

VILÉM PETRŽELKA (1889—1967) était aussi élève de Vítězslav Novák et s'adapta au courant de la musique moderne tchèque. Néanmoins l'élément morave — bien que transformé en un niveau artistique plus élevé — est clairement audible dans sa musique. On l'entend aussi dans son *Concerto pour violon op. 40*, une œuvre représentative de sa création instrumentale. Le Concerto a été écrit en 1943, au temps, où son auteur avait atteint le plus haut degré de sa maturité. La musique de cette composition s'écoule en un seul flot sans interruptions, mais elle est différenciée par des changements expressifs et agogiques. La partie solo est hautement exigeante, mais elle est profondément insérée dans la structure de la partition, de sorte qu'elle fait plutôt l'impression d'être une de ses voix que de se présenter comme protagoniste de l'orchestre.

CTIRAD KOHOUTEK (né en 1929) appartient à une génération plus jeune de compositeurs. Il acquit sa formation musicale en étudiant avec Jaroslav Kvapil, mais il parvint à s'approcher beaucoup plus près de la substance du phénomène créatif de Janáček, aidé sans doute par son érudition en musicologie à laquelle il confronta sa saine invention musicale. Le *Concerto pour violon op. 15* a été écrit en 1958. A ce temps là, l'auteur était près d'atteindre son propre point artistique qu'il formula ensuite théoriquement dans son traité «Composition musicale projective» et dont il fit emploi pratique dans nombre de pièces importantes. Sur le plan classique de trois mouvements Kohoutek vérifia l'actualité du constructivisme Hindemithien, étant à la fois inspiré de quelques moments Bartókiens. Dans le mouvement final il exploita avec efficacité des éléments du folklore morave.

Cover © Jaroslav Šůra, 1986
Sleeve-note © Jaroslav Holeček, 1986
Translations © Jana Kuhnová,
Bedřiška Adamičková, 1986
Editor Jiří Gemrot
Technical editor Marie Šemberová
PANTON, vydavatelství Českého hudebního fondu,
Říční 12, 118 39 Praha 1
PANTON, Publishers for the Czech Music Fund,
Prague 1, Říční 12, 118 39